

ПРОТОКОЛ № 3

розширеного засідання Громадської ради при Державній митній службі України у форматі круглого столу на тему: «Митні процедури в умовах війни: безпека, стійкість, адаптація» в режимі ZOOM-конференції

Дата проведення: 3 вересня травня 2026 року, 11:00

Присутні:

від Кабінету Міністрів України:

Юлія Гальченко – представник Секретаріату

від Міністерства фінансів України:

Москаленко О.П. – директор Департаменту митної політики

від Державної митної служби України:

1. Мандзій О. М. - Голова Держмитслужби.
2. Суворов В. В. - заступник Голови Держмитслужби.
3. Ніколайчук О. О. - заступник Голови Держмитслужби з питань цифрового розвитку, цифрових трансформацій і цифровізації.
4. Топчієва А. В. - начальник Відділу прес-служби та взаємодії з громадськістю - офіційний Прес-секретар.
5. Гоменюк М. П. - заступник директора департаменту - начальник відділу супроводження спільного транзиту Департаменту транзитних процедур.
6. Брендак А. І. - директор Департаменту з питань цифрового розвитку, цифрових трансформацій і цифровізації.
7. Тимошенко В. В. - начальник відділу організації контролю за переміщенням товарів Департаменту транзитних процедур.
8. Калинович О. О. - заступник директора Департаменту боротьби з контрабандою та порушеннями митних правил.
9. Корчака С. П. - директор Департаменту профілювання митних ризиків.
10. Артеменко А. В. - директор Департаменту організації виконання митних формальностей.
11. Рудник Р. В. - директор Департаменту авторизації, надання адміністративних послуг та контролю
12. Очерет А. Ю. - заступник директора Департаменту організації виконання митних формальностей - начальник відділу методології митного оформлення та застосування митних режимів.
13. Гончаренко А. А. - головний державний інспектор відділу процедур декларування Департаменту організації виконання митних формальностей.

від Громадської ради при Державній митній службі України (офлайн):

1. Вдовіна Г. В.
2. Богомолів А. Ю.
3. Крилач О. М.
4. Острікова Т. Г.

5. Кривак І. В.
6. Берестенко В. В.
7. Трусов С. І.
8. Стеценко П. І.
9. Саргсян І. Л.
10. Пероганич Ю. Й.
11. Ізовіт Т. Л.
12. Андреев О. Л.

Експерти Громадської ради при Державній митній службі України:

13. Губарев В. І.

Онлайн взяли участь 19 членів та експертів Громадської ради при Держмитслужбі, а також 285 представників бізнес-спільноти

Порядок денний:

1. 1. Щодо адаптації митних процедур до безпекових і логістичних викликів воєнного часу та визначення шляхів вирішення порушених питань та механізмів їх практичної реалізації в умовах воєнного стану.
2. Щодо мінімізації інформаційних ризиків під час здійснення митного контролю та митного оформлення в умовах воєнного стану.

з питання першого порядку денного

СЛУХАЛИ:

Галину ВДОВІНУ, яка розпочала засідання, окреслила основні виклики для здійснення митних процедур в умовах воєнного стану, зокрема пов'язані з обстрілами, пошкодженням митної та логістичної інфраструктури, безпекою людей і вантажів.

Наголосила на необхідності спільного пошуку державою, митницею, бізнесом та експертним середовищем практичних рішень, які забезпечуватимуть безперервність товаропотоку та належний митний контроль в умовах війни.

ВИСТУПИЛИ:

Орест МАНДЗІЙ поінформував про роботу Держмитслужби в умовах суттєвого зростання безпекових ризиків та заходи з адаптації митних процедур до викликів воєнного часу.

Щодо безпекової ситуації та стану митної інфраструктури зазначив про безпрецедентний рівень загроз для митної та логістичної інфраструктури, навівши приклади обстрілів пунктів пропуску в зоні діяльності Одеської митниці, пошкодження об'єкта Хмельницької митниці, митних складів і складів тимчасового зберігання в зоні діяльності Київської митниці, у тому

числі об'єктів підприємств зі статусом АЕО та митними авторизаціями. Повідомив про спільні з Агентством відновлення заходи з оперативного відновлення пошкоджених пунктів пропуску, зокрема із застосуванням тимчасових модульних споруд. Окремо поінформував про відновлення митних формальностей щодо залізничних вантажів у пункті пропуску «Кучурган – Новосавицьке» та опрацювання питань транзиту у взаємодії з дипломатичними установами України і митною адміністрацією Республіки Молдова.

Щодо адаптації логістики та організації митного контролю у зв'язку зі скороченням товаропотоків через морські порти повідомив про переорієнтацію вантажів на сухопутні маршрути, посилення спроможності митниць західного регіону та зростання ролі Львівської й Енергетичної митниць. Серед можливих оперативних рішень назвав ширше залучення відділу митних компетенцій Координаційно-моніторингової митниці з можливістю спрямування транспортних засобів, які потребують додаткових форм митного контролю, до визначених місць оформлення, зокрема у західному регіоні, без їх переміщення до центральних областей. За необхідності цей напрям може бути кадрово посилений.

Щодо міжнародної та міжвідомчої взаємодії повідомив про консультації з митними адміністраціями Республіки Молдова, Румунії, Республіки Польща, Угорщини та Словацької Республіки щодо ритмічної роботи пунктів пропуску, збільшення їх пропускнуої спроможності та організації реверсного руху порожніх транспортних засобів. Окремо звернув увагу на кадровий дисбаланс на окремих пунктах українсько-молдовського кордону. Як приклад навів пункт пропуску «Могилів-Подільський – Отач», пропускна спроможність якого використовується не повністю через відсутність з молдовської сторони представника ветеринарного контролю, що збільшує логістичне плече приблизно на 150 км. Повідомив про опрацювання питання на міжурядовому рівні із залученням Кабінету Міністрів та МЗС України та закликав бізнес-асоціації і Громадську раду використовувати можливості міжнародної комунікації.

Щодо захисту інформації про об'єкти митної інфраструктури повідомив про мінімізацію у відкритих реєстрах інформації щодо точного розташування митних складів і складів тимчасового зберігання та опрацювання спільно з Мінцифри питання обмеження відповідних даних на порталі відкритих даних.

Щодо пропозиції відновити застосування декларацій типу ІМ40 ЕА зазначив, що Держмитслужба не підтримує повернення до попередньої практики через ризики зловживань, натомість спільно з Міністерством фінансів опрацьовує альтернативні механізми, зокрема зміни до статті 259 Митного кодексу України та підзаконних нормативно-правових актів.

Щодо надходжень до державного бюджету повідомив про виконання доведених Міністерством фінансів показників митних платежів на рівні 96,6 %, попри втрати товаропотоків та складну ситуацію в окремих територіальних митних органах.

Щодо атестації посадових осіб митних органів повідомив про співпрацю з Національним агентством України з питань державної служби та проведення тестування у спеціально обладнаному приміщенні з урахуванням вимог безпеки, у тому числі під час повітряних тривог.

Щодо забезпечення балансу між митним контролем та безпекою наголосив, що Держмитслужба докладатиме зусиль для забезпечення належного митного контролю з одночасним максимальним урахуванням безпекових ризиків для людей, транспортних засобів і вантажів. Підтвердив готовність Держмитслужби до діалогу та опрацювання практичних пропозицій бізнесу і Громадської ради щодо адаптації митних процедур до умов воєнного стану.

Щодо подальшого опрацювання пропозицій наголосив на необхідності екстраординарних та оперативних рішень у межах правового поля. Запропонував зафіксувати та додатково зібрати конкретні пропозиції учасників щодо нормативних і організаційних змін для їх оперативного опрацювання Держмитслужбою спільно з Міністерством фінансів України. Після підготовки проєкту рішень запропонував повторно обговорити його з бізнесом та експертним середовищем у форматі відеоконференції.

Олександр МОСКАЛЕНКО поінформував про напрацювання Міністерства фінансів України спільно з Держмитслужбою та бізнесом щодо оперативної адаптації митних процедур до погіршення безпекової ситуації.

Щодо мінімізації безпекових ризиків під час митного оформлення наголосив на необхідності скорочення часу перебування та недопущення скупчення транспортних засобів у місцях митного оформлення, а за можливості - використання інших, безпечніших місць. Звернув увагу на необхідність однакового застосування митного законодавства та відповідного налаштування системи управління ризиками у разі зміни підприємствами звичних місць митного оформлення.

Щодо балансу між оперативною адаптацією митних процедур та євроінтеграційними зобов'язаннями України наголосив, що запропоновані рішення не повинні створювати ризику відступу від уже запроваджених європейських підходів та втрати пов'язаного з виконанням цих зобов'язань міжнародного фінансування, зокрема передбачених для України 90 млрд євро на два роки. Водночас зазначив, що для застосування в умовах воєнних загроз можуть розглядатися всі рішення, які не суперечать митному законодавству ЄС. У зв'язку з цим не підтримав повернення до попередньої моделі застосування декларацій типу ЕА та запропонував шукати альтернативні механізми скорочення часу простою транспортних засобів без послаблення митного контролю.

Щодо використання передбачених європейським митним законодавством механізмів в особливих обставинах звернув увагу на можливість дій у разі неможливості доставлення товарів до визначеного місця через непередбачувані

обставини або форс-мажор за умови невідкладного інформування митних органів про ситуацію та місцезнаходження товарів. Окремо зазначив, що стаття 140 Митного кодексу Союзу передбачає у разі неминучої небезпеки можливість негайного розвантаження всіх або частини товарів без попереднього дозволу митного органу з його невідкладним інформуванням. Такі механізми запропонував врахувати при напрацюванні адаптованих до умов війни рішень, не перетворюючи їх на фактичне масове повернення до моделі ЕА.

Щодо альтернативних механізмів переміщення товарів звернув увагу на можливість застосування транзитної декларації T1, зокрема у разі необхідності оперативної зміни митниці призначення. Зазначив, що це потребуватиме відповідної організації роботи посадових осіб Держмитслужби у пунктах пропуску для оформлення початку транзитного переміщення та використання можливостей NCTS для виконання окремих митних формальностей різними посадовими особами без їх фізичного зосередження в одному місці. Наголосив на необхідності збереження належного митного контролю відповідно до системи управління ризиками.

Щодо місць прибуття та зон митного контролю повідомив про перегляд вимог до місць прибуття та готовність оперативно розглядати створення додаткових місць прибуття і тимчасових зон митного контролю відповідно до потреб бізнесу та безпекової ситуації. Серед можливих рішень назвав створення тимчасових зон митного контролю у безпечніших місцях — на облаштованих майданчиках уздовж транспортних маршрутів, стоянках та інших придатних локаціях. Щодо відкриття нових місць та авторизованих об'єктів зазначив, що одним із можливих шляхів є прискорення відповідних процедур до 15 днів з урахуванням процедур митних органів, а також витрат та організаційних можливостей бізнесу.

Щодо експорту повідомив про опрацювання спільно з Держмитслужбою можливості використання тимчасових або постійних зон митного контролю для здійснення мінімально необхідного фізичного контролю - перевірки наявності митного забезпечення або його накладення. Зазначив, що такий механізм може бути реалізований швидше, ніж відповідні зміни до Митного кодексу України, та дозволить мінімізувати перебування експортних вантажів на внутрішніх митних терміналах.

Щодо перерозподілу митних формальностей зазначив, що чинні механізми системи управління ризиками вже дозволяють передавати виконання окремих митних формальностей іншому митному органу. Підтримав ширше використання ресурсів Координаційно-моніторингової митниці, за необхідності - з її кадровим посиленням, зазначивши, що правові передумови для такого механізму вже існують, а додаткові нормативні зміни можуть бути оперативно опрацьовані Держмитслужбою та Міністерством фінансів.

Щодо змін до відомих нормативно-правових актів повідомив про підготовку комплексного пакета змін, зокрема до наказів Міністерства фінансів України: № 631 - щодо можливості розпочинати документальну частину

митних формальностей до фактичного прибуття товару та інших необхідних спрощень; № 583 - щодо оперативного створення тимчасових зон митного контролю; № 1066 - зокрема щодо контролю за доставкою, зміни митного режиму та практичної реалізації реекспорту товарів, які через безпекові обставини неможливо доставити до первісно визначеного місця; № 657 - щодо актуалізації процедур, пов'язаних із форс-мажорними обставинами. Також повідомив про опрацювання змін до наказу № 6 щодо міжнародних поштових та експрес-відправлень. Зазначив, що реалізація окремих рішень потребуватиме відповідного програмного та організаційно-технічного забезпечення.

Щодо суміжних видів державного контролю підтримав необхідність адаптації до умов воєнного стану процедур інших державних органів, у тому числі заходів офіційного контролю та секторальних планів. Повідомив про намір ініціювати перед Кабінетом Міністрів України протокольне доручення щодо перегляду процедур, які продовжують здійснюватися за правилами мирного часу, із винесенням питання на рівень Прем'єр-міністра України. Запропонував також під час підготовки змін до постанови Кабінету Міністрів щодо відеоспостереження опрацювати можливість включення до неї змін щодо суміжних видів державного контролю. Водночас зазначив, що якщо міжвідомче погодження затримуватиме вже підготовлені рішення, нормативні зміни доцільно розділити на два процеси.

Щодо критерію фінансової стійкості та відеоспостереження повідомив, що зміни до постанови Кабінету Міністрів України № 1092 у частині критерію фінансової стійкості вже напрацьовані спільно з Держмитслужбою та можуть бути запущені найближчим часом. Зазначив, що ці зміни та необхідні зміни щодо відеоспостереження можуть бути об'єднані в одному проєкті постанови.

Щодо строків нормативного врегулювання наголосив на необхідності максимально оперативного погодження підготовлених змін з Державною регуляторною службою України, Мінцифри та їх державної реєстрації в Міністерстві юстиції України. Підтвердив готовність Міністерства фінансів у максимально стислі строки забезпечити прийняття підзаконних змін паралельно з технічною та організаційною підготовкою до їх практичного застосування.

Щодо подальшої роботи закликав бізнес, Громадську раду та Держмитслужбу надати конкретні, у тому числі нестандартні, пропозиції щодо зміни митних процедур, переміщення вантажів та місць здійснення митних формальностей.

Щодо подальшого опрацювання пропозицій підтвердив готовність невідкладно розпочати підготовку змін до відповідної постанови Кабінету Міністрів України та нормативних актів Міністерства фінансів, а також запропонував у найкоротший строк узагальнити погоджені під час засідання заходи, підготувати відповідні проєкти нормативних змін, обговорити їх з учасниками засідання, фіналізувати та направити на міжвідомче погодження.

Наголосив, що узгоджені пропозиції мають бути без зволікань переведені у конкретні нормативні рішення та запущені в установленому порядку.

Віктор БЕРЕСТЕНКО наголосив на необхідності зміни підходів до організації митного оформлення в умовах системних обстрілів митної та логістичної інфраструктури.

Щодо безпеки під час здійснення митних формальностей зазначив, що перебування транспортних засобів у пунктах пропуску та зонах митного контролю створює ризики для людей, транспорту, вантажів та інфраструктури. Запропонував зосередитися не лише на скороченні часу такого перебування, а на усуненні причин, які зумовлюють його обов'язковість, мінімізувавши випадки фізичного пред'явлення транспортних засобів і товарів митним органам, якщо за результатами застосування системи управління ризиками додаткові форми митного контролю не визначені.

Щодо зміни логістичних маршрутів звернув увагу на суттєве скорочення можливостей морської логістики та неможливість механічного перенесення відповідних обсягів вантажів на автомобільний транспорт, а також на вплив безпекової ситуації в дунайських портах на готовність судновласників заходити до українських портів. Повідомив про комунікацію бізнесу з портом Констанца та ініціювання звернень до Європейської комісії щодо проблем переміщення українських вантажів за межами України. Наголосив на необхідності враховувати не лише пропускну спроможність українського кордону, а й подальший рух вантажів територією інших держав та доступ до іноземної портової інфраструктури як складових єдиного ланцюга постачання.

Щодо застосування європейських митних підходів в умовах війни зазначив, що скасування раніше діючих спрощень та запровадження нових процедур відбувалися в межах імплементації законодавства ЄС. Водночас запропонував адаптувати відповідні механізми до безпекових умов, у яких працюють український бізнес і митні органи та які суттєво відрізняються від умов держав - членів ЄС.

Щодо зміни моделі постачання товарів звернув увагу на поширення внаслідок руйнування складської, торговельної та логістичної інфраструктури логістики «з коліс», у тому числі перевезення одним транспортним засобом різної номенклатури товарів. Наголосив на необхідності створення умов для максимально швидкого спрямування товарів безпосередньо до споживачів або місць їх фактичної потреби та застосування аналогічних підходів під час експортних операцій.

Щодо нормативного врегулювання повідомив про підготовлений бізнесом перелік нормативно-правових актів, які потребують перегляду, включаючи відомчі акти Держмитслужби, нормативно-правові акти Міністерства фінансів, Кабінету Міністрів України та законодавчі акти, та запропонував спільно з державними органами опрацювати відповідні зміни у максимально стислі строки.

Щодо конкретних змін в організації митних процедур запропонував виключити обов'язкове перебування транспортних засобів у зоні митного контролю під час перетину державного кордону понад час, необхідний для здійснення відповідних формальностей, а також обов'язковий заїзд до внутрішніх місць митного оформлення та зон митного контролю, якщо за результатами застосування системи управління ризиками проведення відповідних форм митного контролю не визначено. Наголосив, що йдеться не про послаблення митного контролю, а про недопущення невиправданого скупчення людей, транспортних засобів і вантажів у місцях підвищеної небезпеки та адаптацію митних процедур до умов воєнного часу.

Олександр ЛАЗАРЄВ наголосив на необхідності невідкладного формування нормативно врегульованого «плану Б» для здійснення митних та пов'язаних із ними контрольних процедур в умовах воєнних загроз, готового до застосування у будь-якому регіоні без необхідності щоразу приймати ситуативні рішення.

Щодо нормативного забезпечення підтримав оперативне внесення змін до нормативно-правових актів Держмитслужби, Міністерства фінансів України та Кабінету Міністрів України з метою забезпечення максимальної гнучкості процедур. Запропонував усунути вимоги щодо обов'язкового заїзду транспортних засобів до митних терміналів та зон митного контролю у випадках, коли проведення відповідних форм митного контролю не є необхідним.

Щодо зміни логістичної моделі зазначив, що через руйнування складської та логістичної інфраструктури бізнес змушений у режимі реального часу змінювати маршрути, митниці оформлення та місця призначення товарів. Як приклад навів перенаправлення вантажів з Київської до Львівської митниці внаслідок знищення складу, до якого вони мали прямувати. Наголосив на необхідності забезпечити можливість спрямування товарів безпосередньо до місць реалізації або споживання, у тому числі оминаючи розподільчі центри.

Щодо заходів офіційного контролю наголосив, що спрощення виключно митних процедур не вирішить проблему без одночасної адаптації процедур Держпродспоживслужби, оскільки необхідність їх проведення у визначених місцях фактично зберігає потребу перебування транспортних засобів у зонах митного контролю. Запропонував максимально перенести такі заходи до пунктів пропуску та/або звузити їх обсяг, зокрема щодо харчової продукції з держав - членів ЄС.

Щодо секторальних планів державного ринкового нагляду звернув увагу на додаткове навантаження на логістику після поновлення їх дії, зокрема через необхідність маркування продукції в Україні, можливості для якого на митних складах обмежені внаслідок пошкодження та знищення інфраструктури. Запропонував розглянути можливість тимчасового призупинення окремих таких процедур на період підвищених безпекових ризиків за аналогією з рішеннями, що застосовувалися на початку повномасштабного вторгнення.

Щодо комплексного підходу до державного контролю запропонував розглядати пакет термінових рішень не лише як спрощення митних процедур, а як адаптацію всього комплексу державних контрольних процедур, пов'язаних із переміщенням товарів, включаючи заходи офіційного контролю та секторальні плани.

Валерій ЛУГОВЕЦЬ акцентував увагу на ризиках для міжнародних автомобільних перевізників, які відповідно до законодавства несуть відповідальність за доставлення товарів до визначеного митного органу у встановлені строки, а в умовах воєнних загроз змушені перебувати у потенційно небезпечних місцях митного оформлення.

Щодо контролю за доставленням товарів зазначив, що чинна система формувалася для інших умов і ґрунтується на обов'язковому доставленні товарів до конкретно визначених місць. Запропонував переглянути цей підхід та запровадити більш гнучкі механізми, які дозволять розосередити транспортні засоби і вантажі, у тому числі передбачити можливість їх доставлення безпосередньо на склади одержувачів у випадках, коли митні органи мають достатню інформацію про таких суб'єктів.

Щодо пріоритетів при організації митного контролю наголосив, що в умовах війни традиційний пошук балансу між якістю митного контролю та швидкістю його здійснення має поступитися балансу між необхідністю контролю та збереженням людського життя. Від імені перевізників підтримав законні організаційні та нормативні рішення, спрямовані на зменшення перебування людей і транспорту в місцях підвищеної небезпеки.

Щодо залучення Громадської ради запропонував активніше використовувати практичний і професійний досвід її членів під час розроблення та опрацювання змін до нормативно-правових актів Держмитслужби.

Наталія ФОРСЮК звернула увагу на необхідність врахування при розробленні заходів із недопущення скупчення транспортних засобів вимог щодо режиму праці та відпочинку водіїв.

Щодо режиму праці та відпочинку водіїв зазначила, що у разі виникнення безпекової загрози водій повинен мати можливість негайно залишити небезпечну зону, навіть якщо це потребує відступу від установленого режиму керування та відпочинку.

Щодо міжнародного врегулювання наголосила на необхідності опрацювання цього питання у взаємодії з Польщею та іншими державами ЄС, оскільки порушення відповідних вимог тягне значні штрафні санкції: в Україні - близько 24 тис. грн, у Польщі - до 2,5 тис. євро. Запропонувала розглянути можливість застосування спеціальних винятків для українських водіїв у таких ситуаціях за аналогією з механізмами, що вже застосовувалися в міжнародній практиці, зокрема щодо Туреччини.

Щодо подальшого опрацювання питання висловила готовність долучитися до розроблення відповідного плану заходів та надати конкретні пропозиції.

Тетяна ОСТРИКОВА-ЧМЕРУК наголосила на необхідності розмежувати рішення, які потребують законодавчих змін, та заходи, що можуть бути оперативно реалізовані на рівні Міністерства фінансів і Держмитслужби, заклинавши невідкладно використовувати наявні регуляторні можливості.

Щодо прискорення митного оформлення запропонувала, якщо повернення декларацій типу ЕА у попередньому вигляді неможливе, сформувати альтернативні інструменти з аналогічним практичним результатом, зокрема переглянути налаштування системи управління ризиками для зменшення кількості оглядів та інших додаткових форм митного контролю, а також максимально автоматизувати експортні операції.

Щодо перевірки маркування товарів запропонувала в умовах підвищених безпекових ризиків тимчасово зменшити відповідні індикатори ризику для косметичної продукції, кормів, харчових продуктів та товарів, що підпадають під дію технічних регламентів, наголосивши, що йдеться не про відмову від установлених вимог, а про тимчасову зміну пріоритетів.

Щодо кадрового забезпечення запропонувала оперативно перерозподіляти працівників із пошкоджених або тимчасово непрацюючих об'єктів митної інфраструктури на напрями, де зростає навантаження.

Щодо зміни логістичної моделі бізнесу зазначила, що підприємства переходять до децентралізованих схем - торгівлі «з коліс», прямого постачання до торговельних мереж, використання логістичних операторів та невеликих складів у безпечніших локаціях. Звернула увагу, що спрощення, прив'язані до одного авторизованого місця, не забезпечують необхідної гнучкості, оскільки включення нових локацій до авторизацій може тривати 4–6 місяців, та наголосила на необхідності адаптації митних процедур до такої моделі логістики.

Щодо бюджетних наслідків зазначила, що знищення товарів, складської та виробничої інфраструктури вже негативно впливає на податкові надходження, а затримка вантажів у потенційно небезпечних місцях створює додаткові ризики для митних платежів.

Щодо першочергових заходів, запропонованих Асоціацією підприємств інформаційних технологій України (АПІТУ), озвучила пропозиції щодо відновлення спрощеного порядку здійснення державного контролю вантажів, зокрема шляхом повернення дії пункту 1 постанови Кабінету Міністрів України від 07.05.2022 № 537 або прийняття аналогічного нормативного акта; спрощення процедур митного оформлення, зокрема відбору зразків; можливості оперативної зміни місць здійснення складських операцій без втрати отриманих митних спрощень; відновлення оформлення експортних декларацій без пред'явлення товарів і транспортних засобів у внутрішніх митницях; спрощення оформлення збірних вантажів.

Щодо підприємств зі статусом АЕО озвучила пропозицію розглянути можливість пом'якшення підходів до моніторингу критерію фінансової стійкості підприємств, які зазнали збитків унаслідок збройної агресії.

Щодо подальших рішень підтримала оперативну підготовку необхідних законодавчих змін та висловила готовність представників Громадської ради долучитися до їх проходження у Верховній Раді України та Кабінеті Міністрів України. Водночас закликала Держмитслужбу не очікувати завершення законодавчого процесу, а невідкладно приймати в межах наявних повноважень рішення щодо профілів ризику, організації митного контролю та прискорення митного оформлення. Запропонувала Міністерству фінансів та Держмитслужбі визначити, які з озвучених заходів можуть бути реалізовані у максимально стислі строки.

Ігор МУРАТОВ запропонував низку практичних заходів для оперативної адаптації митних процедур до зміни безпекової ситуації.

Щодо місць прибуття запропонував запровадити спрощений порядок, який дозволяв би створювати нове місце прибуття протягом одного дня, а також переглянути для таких місць вимоги до систем відеоспостереження та норму, за якою пошкодження такої системи унеможливило б подальший випуск товарів з митного складу. Запропонував передбачити можливість мобільної роботи посадових осіб митниці з використанням планшетів та іншого переносного обладнання без необхідності їх постійної присутності у таких місцях.

Щодо імпорту запропонував спростити окремі процедури, передбачені наказом Міністерства фінансів України № 631, та скоротити кількість формальностей, які виконує посадова особа митниці. Наголосив, що концентрація вантажів у західних регіонах сама по собі не усуває безпекових ризиків.

Щодо експорту запропонував переглянути вимогу про обов'язкове пломбування експортних вантажів, що створює додаткові операції та збільшує час оформлення.

Щодо реекспорту звернув увагу на необхідність оперативного повернення за межі України товарів, які через руйнування інфраструктури неможливо розмістити або оформити, зокрема лікарських засобів, що переміщуються на умовах консигнації та щодо яких ще не укладені імпортні контракти. Запропонував передбачити можливість оформлення такого реекспорту в іншому доступному митному підрозділі, надати митницям відповідні роз'яснення та визначити зрозумілий порядок звернення одержувачів.

Щодо підтвердження форс-мажорних обставин звернув увагу, що наказ Міністерства фінансів України № 657 передбачає можливість їх підтвердження різними документами, тоді як окремі митниці на практиці вимагають виключно сертифікат Торгово-промислової палати. Запропонував забезпечити однакове застосування чинних норм та передбачених ними способів встановлення факту знищення або пошкодження об'єктів.

Щодо надання авторизацій запропонував максимально скоротити фактичні строки їх оформлення, зокрема для термінового відкриття нових митних складів та інших об'єктів митної інфраструктури. Наголосив, що встановлені законодавством максимальні строки, зокрема до 120 днів, не

повинні автоматично використовуватися повністю, а технічні вимоги та повторні перевірки - необґрунтовано затягувати надання авторизацій.

Щодо загального підходу до реагування запропонував орієнтуватися на швидке створення альтернативних місць прибуття, мобільність митного контролю, скорочення формальностей та максимальне використання наявних нормативних можливостей для забезпечення безперервності імпорту й експорту та недопущення концентрації людей, транспорту і товарів у потенційно небезпечних місцях.

Ростислав РУДНИК, коментуючи можливість розширення переліку місць для застосування спрощення «випуск за місцезнаходженням» (ЛСП), зазначив, що для підприємства, яке вже пройшло відповідне оцінювання та користується цим спрощенням, оформлення нового місця може бути здійснене у строк до 15 днів, значна частина якого припадає на внутрішні процедури митних органів. Повідомив про наявний практичний досвід такого оформлення.

Щодо митних складів наголосив на необхідності максимального прискорення відповідних процедур та удосконалення практики роботи митниць у цьому напрямі, у тому числі підвищення професійного рівня відповідних посадових осіб.

Андрій АРТЕМЕНКО зазначив, що відмова від обов'язкового доставлення товарів до місця прибуття потребуватиме законодавчих змін. Водночас підтримав спрощення порядку визначення нових місць прибуття як механізму оперативного реагування на безпекову ситуацію в межах чинного Митного кодексу України, звернувши увагу на необхідність врахування інтересів власників митних терміналів.

Щодо змін до наказу Міністерства фінансів України № 631 повідомив про опрацьований спільно з Міністерством фінансів підхід, який дозволить розпочинати документальну частину митного оформлення до завершення фізичного пред'явлення товарів, використовуючи митну декларацію як повідомлення про пред'явлення. Це дозволить завчасно опрацювати документи та визначити необхідність додаткових форм митного контролю, зокрема фізичного огляду чи лабораторних досліджень. Зазначив, що Держмитслужба та Міністерство фінансів уже мають спільне бачення механізму реалізації таких змін.

Щодо можливого послаблення окремих видів контролю, пов'язаних із технічними регламентами та іншими вимогами, зазначив, що відповідні рішення мають прийматися за участю компетентних державних органів, оскільки посадова особа митниці не може самотійно відступати від установлених законодавством вимог.

Владислав СУВОРОВ підтримав опрацювання спрощеного порядку визначення місць доставки, звернувши увагу на технічні та нормативні умови його реалізації.

Щодо організації роботи нових митних підрозділів зазначив про необхідність відповідного коду, технічного забезпечення та захищених каналів

зв'язку, у тому числі для використання мобільних пристроїв. Звернув увагу, що при здійсненні митних формальностей поза місцем розташування митного органу необхідно також враховувати передбачену законодавством плату за таке оформлення. Повідомив, що відповідні пропозиції будуть додатково опрацьовані.

Щодо пошкодження систем відеоспостереження підтримав перегляд чинного підходу, зазначивши, що за наявності посадової особи митниці, яка безпосередньо контролює переміщення товарів, пошкодження системи відеоспостереження не повинно саме по собі унеможливлювати подальші операції з товарами.

Щодо підтвердження форс-мажорних обставин зазначив, що наказ Міністерства фінансів України № 657 передбачає їх підтвердження документами компетентних органів, а Торгово-промислова палата України наділена повноваженнями засвідчувати такі обставини.

Щодо товарів, які через пошкодження або знищення визначеного місця неможливо доставити після пропуску через митний кордон, підтримав необхідність оперативного врегулювання таких випадків та підготовки відповідних роз'яснень для митниць. Зазначив про можливість спрямування товару до іншого митного підрозділу з урахуванням умов поставки: за ФСА відповідні вказівки може надавати одержувач, за СРТ необхідна комунікація одержувача з відправником та підтвердження обставин, що унеможливають доставлення до первісного місця призначення. Повідомив про необхідність надати митним підрозділам роз'яснення щодо можливості оформлення реекспорту або іншого обраного митного режиму.

Валерій ГУБАРЄВ наголосив на необхідності створення практичної альтернативи обов'язковому доставленню вантажів на митні термінали для недопущення їх скупчення у зонах митного контролю.

Щодо застосування спрощення «процедура випуску за місцезнаходженням» запропонував спростити та прискорити отримання відповідних авторизацій, що дозволить спрямовувати вантажі безпосередньо на об'єкти підприємств, розглядаючи цей механізм як альтернативу поверненню до попередньої моделі оформлення за деклараціями типу ЕА.

Щодо тимчасових зон митного контролю підтримав їх створення як додатковий механізм розосередження транспортних засобів і вантажів та зменшення їх концентрації на митних терміналах.

Людмила ГРИЩИШИН наголосила на необхідності паралельно з підготовкою нормативних змін використовувати рішення, які можуть бути застосовані невідкладно.

Щодо здійснення митного оформлення у пунктах пропуску запропонувала ширше використовувати можливість завершення митних формальностей безпосередньо на кордоні. Як приклади навела практику пункту пропуску «Дякове», наявність митних терміналів поблизу пунктів пропуску «Шегині» та

«Ягодин», а також попередній досвід здійснення митних формальностей безпосередньо у пункті пропуску «Краківець».

Щодо використання наявної прикордонної інфраструктури запропонувала оперативно промоніторити пункти пропуску, де є необхідна інфраструктура та представники суміжних контролюючих служб, зокрема Держпродспоживслужби, і визначити ті, в яких митне оформлення може здійснюватися вже зараз.

Щодо пріоритетного застосування такого механізму запропонувала використовувати його насамперед для вантажів, місцем розвантаження яких є центральні, східні та північні регіони України, щоб уникнути їх додаткового спрямування до потенційно небезпечних місць митного оформлення. Наголосила на необхідності максимально гнучко використовувати вже наявні можливості, оскільки безпекова ситуація може змінюватися швидше, ніж завершуються регуляторні процедури.

Олександр АНДРЕЄВ запропонував максимально використовувати можливості, вже передбачені Митним кодексом України, для оперативної адаптації митних процедур до умов воєнного стану. Зазначив, що, за наявними даними Держмитслужби, частка митних оглядів за результатами роботи АСУР та з ініціативи посадових осіб становить до 5 % від загальної кількості оформлених митних декларацій, у зв'язку з чим поставив під сумнів доцільність обов'язкового спрямування решти вантажів на внутрішні митні термінали.

Щодо автоматизації митного оформлення запропонував передбачити можливість автоматичного завершення оформлення товарів, які не потребують фізичного контролю, після документального контролю, виконання визначених АСУР митних формальностей та фактичного пропуску товарів на митну територію України - без обов'язкового заїзду на внутрішній митний термінал. Зазначив, що правові передумови для розширення автоматизації вже закладені, зокрема, у статтях 246, 248 та 320 Митного кодексу України.

Щодо попереднього декларування запропонував максимально переносити документальний контроль та оцінку ризиків на етап попереднього декларування з використанням можливостей, передбачених статтею 259 Митного кодексу України, щоб необхідність фізичного контролю визначалася ще до прибуття товарів.

Щодо розподілу митних формальностей запропонував на період воєнного стану ширше використовувати можливість передачі окремих завдань і митних формальностей іншому митному органу, у тому числі щодо товарів, оформлюваних за однією митною декларацією. Також запропонував передбачити можливість пред'явлення товару іншій митниці за маршрутом його переміщення та завершення нею митного оформлення, зокрема за аналогією з процедурою T1, а також оперативно перерозподіляти навантаження між митними органами залежно від товаропотоку та безпекової ситуації.

Щодо фізичного контролю товарів запропонував за можливості здійснювати пред'явлення та необхідний фізичний контроль безпосередньо у

пунктах пропуску, не спрямовуючи товари з низьким рівнем ризику без необхідності до внутрішніх місць прибуття.

Щодо строків митного оформлення наголосив на необхідності максимально скоротити перебування товарів і транспортних засобів у зонах митного контролю та не допускати необґрунтованого продовження строків оформлення, зокрема у зв'язку з перевіркою митної вартості, класифікацією товарів або лабораторними дослідженнями.

Щодо пріоритетних питань нормативного врегулювання визначив такими прибуття, доставлення та пред'явлення товарів, наголосивши, що документальні перевірки мають максимально здійснюватися до моменту їх фізичного прибуття.

Ірина ДАНИЛЕЦЬ, представниця компанії METRO, закликала при напрацюванні рішень виходити з реальних умов роботи бізнесу та уникати механізмів, які формально існуюватимуть, але не забезпечуватимуть необхідної оперативності.

Щодо зміни маршрутів та місць доставки зазначила, що через постійні пошкодження складської та логістичної інфраструктури компанія змушена оперативно змінювати логістику.

Щодо прискорення митного оформлення запропонувала опрацювати механізм, наближений за практичним результатом до попереднього оформлення за деклараціями типу ЕА, який дозволяв би завершувати митне оформлення до прибуття товару до внутрішнього місця призначення та після його випуску оперативно змінювати подальший маршрут без необхідності прямувати до небезпечного місця прибуття.

Щодо суміжних видів державного контролю підтримала перегляд процедур, що здійснюються за ініціативою Держпродспоживслужби та потребують перебування транспортних засобів на митних терміналах для відбору зразків. Запропонувала розглянути тимчасове застосування підходів, аналогічних тим, що діяли у 2022 році, коли окремі види такого контролю були спрощені.

Щодо роботи митних терміналів у західних регіонах звернула увагу на збереження практики паперового оформлення договорів, фізичного обміну їх примірниками та попередньої оплати. Запропонувала сприяти ширшому переходу терміналів на електронний документообіг та електронний підпис.

Галина ВДОВІНА, підсумовуючи засідання, повідомила, що всі озвучені пропозиції та рекомендації будуть узагальнені разом із напрацюваннями Громадської ради та у максимально стислий строк офіційно направлені до Держмитслужби та Міністерства фінансів України.

ВИРІШИЛИ:

1. Взяти до відома інформацію та пропозиції, висловлені учасниками розширеного засідання Громадської ради при Державній митній службі

України у форматі круглого столу «Митні процедури в умовах війни: безпека, стійкість, адаптація».

2. Схвалити пропозиції Андреева О.Л., Богомоллова А.Ю., Вдовіної Г.В., Берестенка В.В., Муратова І.М. та Острікової Т.Г.

3. Направити напрацьовані пропозиції до Міністерства фінансів України та Державної митної служби України для розгляду в межах компетенції та опрацювання можливості їх практичної реалізації.

Термін виконання:

04.09.2026

Відповідальна

Галина ВДОВІНА

з питання другого порядку денного

СЛУХАЛИ:

Олександр АНДРЕЄВ наголосив на необхідності посилення інформаційної безпеки митних та логістичних процесів в умовах воєнного стану та позитивно оцінив обмеження у відкритих ресурсах інформації про місцезнаходження об'єктів митної та логістичної інфраструктури.

Щодо захисту інформації про переміщення товарів запропонував мінімізувати та обмежити доступ до інформації про переміщення чутливих товарів, які потребують оперативного митного оформлення, у тому числі до окремих відомостей, що містяться у митних деклараціях.

Щодо інформації, необхідної для отримання авторизацій запропонував переглянути обсяг відомостей про місцезнаходження підприємств та об'єктів, які бізнес зобов'язаний надавати, якщо їх розкриття створює безпекові ризики. Як приклад навів підприємство, яке не може завершити отримання авторизації на переробку через необхідність зазначення місця здійснення виробничого циклу та пов'язані з цим ризики.

Щодо захисту ланцюгів постачання наголосив, що при розробленні спрощених процедур для чутливих товарів необхідно одночасно забезпечувати захист інформації про весь ланцюг постачання - від переміщення товарів до місць їх митного оформлення, зберігання та переробки.

ВИРІШИЛИ:

1. Інформацію взяти до уваги.

Головуюча

Галина ВДОВІНА

В.о. секретаря – заступник Голови
Громадської ради при Держмитслужбі

Олена КРИЛАЧ